

Обоснованно взаємозависимость процессов консолидации нового режима и становления национально-государственной идентичности. Утверждается, что в условиях размытости, амбивалентности политических, социальных и национально-этнических идентичностей переходных обществ, наднациональные (цивилизационные) идентичности, обусловленные интеграционными устремлениями, способствуют формированию новой идентичности сообщества на макроуровне. Выявлены особенности формирования макроуровневой идентичности в условиях значительного влияния региональных идентичностей и региональной разрозненности Украины.

Ключевые слова: *идентичность, консолидация, демократизация, транзит, трансформация, институционализация.*

Uhryn L. PhD in political sciences, associate professor, Doctoral Candidate of Department of theory and history of political science of the Ivan Franko National University of Lviv (Lviv, Ukraine), e-mail: uhryn_l@ukr.net

Identity and consolidation of transitional societies

Abstract. *The interconnection and interdependence between the processes of political regime consolidation and construction of identity on macro level in transforming societies have become the main focus of this article. Basing on the analysis of transitological conceptions, it has been defined that collective identity of community is the essential source of social, political and institutional changes, its' comprehension and, hence, its legitimization. It defines the course of institutional reforms, its effectiveness and democratic or authoritarian consolidation as a result.*

The crisis of Ukrainian identity in post-communist period defines social and political transformations and has negative influence on regime consolidation. We have determined some negative factors for the consolidation of society and formation of the identity of Ukrainian community, such as: 1) weakness of Ukrainian state; 2) fragmentation of political elite, its orientation on short-term corporate goals; 3) profound external information influence, mainly on the part of Russian Federation, that is accompanied by an aggressive imposition of an idea of «Russian World», «Slavic brotherhood», a denial of national identity of Ukrainian people, its language and culture; 4) incompleteness of unified values system; 5) insufficient development of social identity as common matrix for the development of other levels. At the same time some positive tendencies have not remained unnoticed, which form the fertile ground for the formation of Ukrainian nation according to corresponding identification markers: 1) clear delineation and formation of the image of the alien (other), caused by Russian aggression; 2) a choice of the majority of the country in favor of EU. The formation of supranational level of identity, as a feeling of belonging to a wider civilization community, is essential for the developing societies, which experience certain problems of self identification.

Key words: *identity, consolidation, democratization, transit, transformation, institutionalization.*

УДК 323.15 (477)

Стряпко І.

кандидат історичних наук, доцент
доцент кафедри політології і державного управління
Ужгородського національного університету
(Ужгород, Україна), E-mail: tomej@ukr.net

ПРЕДСТАВНИЦТВО УГОРСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ МЕНШИНИ У ВИБОРНИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ

Анотація. *Досліджується проблема представництва угорської меншини в представницьких органах влади України. Автор аналізує чисельність угорської національної меншини та специфіку її розселення. Розглядаються два рівні представництва угорців у органах влади в Україні – парламентське представництво та представництво в місцевих радах. Досліджуються фактори, що впливали на репрезентацію угорської меншини в парламенті. На місцевому рівні аналізується представництво угорської меншини у обласній, районних та міських радах Закарпатської області.*

Ключові слова: *Угорська меншина, меншини в Україні, політичне представництво меншин.*

Закарпатська область України характеризується компактним проживанням представників національних меншин. Найбільшою та найвпливовішою національною меншиною є угорці. Їх чисельність складає 151 516 осіб (12,5% населення Закарпатської області). З поміж інших національних меншин, угорська меншина відрізняється високою консолідацією та політичною активністю. Її чисельність робить її потужною політичною силою в регіоні. При цьому лідери угорської меншини часто заявляють про дискримінацію, особливо політичну. Відтак метою даної статті є аналіз представництва угорської меншини в місцевих представницьких органах влади Закарпатської області України. Угорська меншина успішно конвертує свою політичну активність у впливовість на регіональному рівні. Попри це, її лідери часто наголошують на дискримінації угорської меншини як в політичному плані (небажання української влади створити окремий Притисянський район для угорської меншини) так й культурному житті. Завданнями нашого дослідження є аналіз представництва угорської меншини у представницьких органах влади України. Представництво угорської меншини ми будемо розглядати на загальнонаціональному рівні, тобто можливість угорської меншини мати свого представника у Верховній Раді України, та, на локальному рівні – у представницьких органах Закарпатської області.

Аналізуючи проблему джерельної бази дослідження зазначимо, що дана проблематика досліджувалася переважно закарпатськими науковцями. Адже помітну роль угорська меншина відіграє лише в межах Закарпатської області. Більшість науковців аналізували умови проведення виборчих перегонів різних рівнів та їх наслідки. Охарактеризовано склад учасників – суб'єктів виборчих процесів у різні історичні періоди. Увагу приділяли особливостям проведення парламентських виборів в регіоні. В цьому контексті побіжно розглядалися й роль угорської національної меншини у виборчих процесах [13; 14].

Найбільш повно проблема представництва угорської меншини в органах влади України досліджена у статтях Н. Шипки [19; 20]. Тут проаналізовано участь угорців в національно-культурному, громадському та політичному житті Закарпатської області протягом 1994-2006 рр. Таким чином, період 2006-2015 рр. випадає з дослідження.

Починаючи розгляд проблеми, зауважимо, що угорська меншина компактно проживає на півдні Закарпатської області вздовж кордону з Угорщиною (Берегівський, Виноградівський та південна частина Ужгородського районів) – 78 % угорців Закарпаття. Найбільші угорські громади мешкають в містах – Ужгород (8 000), Мукачево (7 000), Берегово (12 800). Проте, лише в місті Берегово угорці складають значний відсоток населення – 48,1%, а в Берегівському районі 76,1% населення [4]. В інших районах та містах угорці є меншістю населення.

Характеризуючи динаміку зміни угорської національної меншини, зазначимо, що з 1989 р. по 2001 р. її чисельність знизилася на 4195 осіб (1989 - 155 711, 2001 - 151 516). Таке зниження чисельності пояснюється міграційними процесами – еміграцією угорців до Угорщини, особливо після її вступу до Шенгенського простору, та невисокою народжуваністю. Щоправда зазначимо, що офіційна статистика фіксує дуже незначне скорочення чисельності угорців.

Чисельність угорців може бути ще нижчою ніж зафіксовано Всеукраїнським переписом населення 2001 р. Перепис зафіксував тенденцію до асиміляції ром (циган) з угорцями. Більшість ром (циган) рідною мовою вказало угорську 62,5%. Чимало з них під час перепису визначали свою національність як угорську, через те, що більшість вживає угорську мову як рідну, а також оскільки вищий соціальний престиж цієї національності. Перепис населення вказав, що кількість ром (циган) складає 14 тис. [4], в той час як облік лікарів вказує цифру в 40 тис. осіб [5].

Такий стан справ задовольняє лідерів угорської меншини, адже дозволяє їм говорити про угорську меншину як найбільш чисельну. Крім того згідно з «Законом про

засади державної мовної політики» якщо кількість носіїв цих мов не менше 10% від населення певного регіону, а в окремих випадках й менше 10% то це дає право використовувати її в органах державної влади як мову діловодства [9].

Починаючи з набуття Україною незалежності угорська меншина бере активно участь в політичному житті. Зокрема, 1 грудня 1991 р. під час проведення Всеукраїнського референдуму щодо підтвердження Акту проголошення незалежності України, в Закарпатській області відбувся ще два референдуми. Перший – щодо надання Закарпатській області статусу спеціальної самоврядної одиниці – 78% підтримало цю пропозицію. Другий провела угорська меншина – щодо створення у Берегівському районі угорського автономного округу – 84,1% мешканців підтримали цю ініціативу [6]. Крім того, угорська меншина активно домогалася відновлення угорських топонімів та перейменування населених пунктів.

Враховуючи те, що вибори до Верховної Ради України 1990 р. проводилися під контролем Комуністичної партії України, угорці не отримали свого представника у парламенті. Чергові вибори до Верховної Ради України у 1994 р. дали можливість угорській меншині делегувати свого представника. Варто наголосити, що попри результати референдумів проведених у Закарпатській області, жоден з них не було реалізовано. Президент Л. Кравчук, а потім й Л. Кучма проводили політику спрямовану на посилення центральної влади в регіонах. Для заспокоєння угорської меншини, голова Демократичної Спілки Угорців України (ДСУУ) М. Товт був призначений представником Президента України в Берегівському районі. Вибори у 1994 р. відбувалися за мажоритарною системою абсолютної більшості, а отже в Україні формувалися виборчі округи. Спеціально для угорської меншини було сформовано виборчий округ де влада підтримала кандидатом у народні депутати М. Товта.

Таким чином ми можемо говорити про певну домовленість між угорськими елітами та українською владою – представництво в парламенті в обмін на лояльність.

М. Товт протягом 1994-1998 рр. представляв в українському парламенті угорську національну меншину. В 1994 р. у Верховній Раді України створюється постійна комісія з питань прав людини, національних меншин, міжнаціональних відносин. До складу комісії входять ряд підкомісій, у тому числі з питань національних меншин, етнічних груп і корінного населення, головою цієї підкомісії обрано М. Товта. Він 5 березня 1996 р. разом з І. Попеску та іншими депутатами (разом 18 осіб) створив міжфракційне депутатське об'єднання національних меншин у Верховній Раді України. Його метою було привернути увагу народних депутатів до відображення в проекті нової Конституції основних прав і свобод людини та колективних прав національних меншин.

Особливістю парламентських виборів 1998 р. було те, що у «Законі України про вибори народних депутатів України» існувала норма, яка вимагала створювати мажоритарні виборчі округи враховуючи компактне проживання національних меншин. В Закарпатті таким виборчим округом став 72 округ з центром у м. Берегове. Більшість виборців округу належали до угорської національної меншини, а отже угорці отримали можливість обрати свого представника депутатом Верховної Ради України. Вибори проводилися за мажоритарною системою відносної більшості, що давала можливість одразу ж визначити переможця.

Таким чином, угорська меншина отримала можливість мати свого представника у Верховній Раді України. Основна боротьба за мандат розгорілася між М. Товтом, який був чинним депутатом та М. Ковачем, що очолював Товариства угорської культури Закарпаття (ТУКЗ). М. Товт представляв частину угорських еліт які були більш лояльно налаштовані до української влади. М. Ковач активно виступав за посилення впливу угорців у Закарпатській області. Найбільше загострення викликала вимога М. Ковач відкрити на Верецькому перевалі пам'ятника 1100-річчю здобуття угорцями батьківщини у 1995-1996 рр. [1, с. 59]. Ця вимога викликала активну протидію з боку української інтелігенції загостривши відносини між українською та угорсь-

кою національними групами.

У підсумку угорська меншина підтримала більш активного кандидата і за результатами голосування перемогу здобув М. Ковач [19]. Ставши народним депутатом М. Ковач більш активно намагався просувати інтереси угорської меншини в Закарпатті, ніж його попередник. У 1998 р. знову піднімалося питання встановлення пам'ятника на Верещькому перевалі, а 25 січня 2000 р. в листі до Президента України Л. Кучми, М. Ковач повернувся до проблеми створення автономного Прикарпатського району (Берегівський, Виноградівський частина Мукачівського та частина Ужгородського районів) для угорської меншини. Найбільшого загострення ця проблема набула у 2000-2001 рр. Відтак, ми можемо констатувати, що М. Ковач активно домагався посилення впливу угорської меншини в Закарпатській області.

У 2002 р. вибори до парламенту відбувалися за змішаною системою. Як і попереднього разу, угорці отримали можливість обрати свого представника. Було збережено виборчий округ де представники угорської національної меншини складали більшість населення. Цього разу основна боротьба розгорілася між М. Ковачем та І. Гайдошем. М. Ковач обирався до Верховної Ради України у 1998 р. і лідирував за на виборах 2002 р., за опитуванням. Проте, на виборчому окрузі було використано технологію «клонування». Тоді у виборчому окрузі висунувся ще один кандидат М. І. Ковач. Таким чином, результати виборів стали дещо несподіваними. Перемогу отримав І. Гайдош здобувши 33,05 % голосів виборців. М. Ковач отримав 32,72 % голосів виборців. Його «клон» – М. І. Ковач набрав 8,04 % голосів виборців [20]. Таким чином, використання технології «клонування» дозволило І. Гайдошу отримати перемогу та стати депутатом Верховної Ради України.

Як і його попередники, він активно працював у парламенті. Зокрема зайняв посаду секретаря комітету питань прав людини та національних меншин при Президентові України. Відтак, проявилася традиційна, для депутатів від угорської національної меншини, діяльність спрямована на захист прав національних меншин. Власне основним напрямком роботи депутатів від угорської національної меншини було намагання добитися територіальної-автономії для меншини [15, с. 23].

Велике значення для угорців Закарпатської області стало прийняття Угорщиною «Закону про угорців які проживають в сусідніх з Угорщиною країнах». Згідно нього особи угорського походження могли отримати статус закордонного угорця, що надавав їм право влаштуватися на роботу в Угорщині, сплачувати податки та соціальні внески й претендувати на соціальний захист та медичне обслуговування. Для угорців які проживають у Закарпатській області це стало стимулом до міграції або набуття статусу закордонного угорця. Проте, для України це створювало проблему появи великої кількості людей, які мали друге громадянство. Небезпека полягала у тому, що більшість з них проживали на прикордонній території.

Наступні парламентські вибори – 2006 р. та 2007 р. відбувалися за пропорційною системою. Відтак угорська національна меншина могла делегувати свого представника до Верховної Ради лише через партійний список. Ця вимога створювала перед угорськими елітами суттєву проблему. До 2006 р. угорська еліта не виявляла схильності співпрацювати з політичними партіями. Мажоритарна складова виборів дозволяла угорській меншині без підтримки з боку інших політичних сил делегувати свого представника до українського парламенту.

Намагаючись якимось чином пристосуватися до нових умов – дві найвпливовіші угорські національно-культурні товариства у 2005 р. створили політичні партії. Перше – Товариство угорської культури Закарпаття (у 2005 р. створило Партію угорців України), друге – Демократична спілка угорців України (у 2005 р. створило Демократичну партію угорців України). Фактично обидва товариства/партії тісно пов'язані співпрацею з угорськими партіями ФІДЕС та Угорською соціалістичною партією [10, с. 186]. Хоч обидві партії угорської меншини формально мають статус всеукраїнських, але реально їх діяльність зосереджена виключно в місцях компакт-

ного проживання угорців. Жодного разу ці політичні сили не брали участь у виборах до Верховної Ради України, але активно беруть участь у регіональних виборах у Закарпатській області.

Ймовірна причина виникнення створення угорськими товариствами політичних партій криється у спробі блокування угорських партій іншими політичними силами з метою включення їх кандидата у прохідну частину списків політичних партій. Оскільки співпрацю з всеукраїнськими політичними партіями налагодити так й не вдалося то у 2006 р. угорська меншина не мала свого представника в українському парламенті.

У 2007 р. І. Гайдош налагодив співпрацю з Соціалістичною партією України (СПУ), але вона не змогла подолати виборчий бар'єр [16]. Таким чином за результатами парламентських виборів 2007 р. угорська національна меншина не отримала свого представника у Верховній Раді. Після 2007 р. угорська еліта налагоджує співпрацю з найбільш впливовими українськими партіями – Партією регіонів та Блоком Юлії Тимошенко, які б могли забезпечити їм проходження у парламент.

Парламентські вибори 2012 р. також відбувалися за змішаною системою. Проте, цього разу виборчі округи були нарізані таким чином, що угорці не склали більшості в жодному. Березівський район був поділений, частина угорців опинилася у виборчому окрузі № 69 разом з Мукачівським районом, а частина складала округ № 73 з Виноградівським та частиною Іршавського районів [2]. Таким чином угорці в округах склали меншість й не могли б обрати свого представника до парламенту. Проте, місце у «прохідній» частині списку Партії регіонів отримав І. Гайдош, натомість угорська меншина не висувала серйозного кандидата по мажоритарному окрузі кандидату від Партії регіонів І. Бушку. Загалом основна боротьба розгорілася між І. Бушком та І. Балогою, але голоси угорців дозволили перемогти саме кандидату від партії регіонів. За результатами виборів І. Гайдош знову став депутатом, пройшовши по партійному списку Партії регіонів [3].

Ймовірно причиною того, що не було створено виборчого округу де б угорці склали більшість населення було те, що перемогу міг отримати кандидат, якого підтримувала опозиційна партія Батьківщина. Тому округи були «нарізані» таким чином щоб максимально сприяти перемозі кандидатам від Партії регіонів. Відтак, попри відсутність мажоритарного округу в якому б угорська меншина складала більшість, її інтереси представляв І. Гайдош який був обраний по списках Партії регіонів.

На дочасних парламентських виборах 2014 р., попри критику з боку громадськості, було збережено змішану виборчу систему та межі округів, які функціонували у 2012 р. Відтак угорці знову склали меншість у виборчих округах і їх кандидати не могли претендувати на перемогу. Проте, президентська політична партія Блок Петра Порошенка включила у «прохідну» частину списку представника угорської меншини В. Брензовича, який й став депутатом українського парламенту [17]. Попри це угорські лідери були невдоволені тим, що не отримали «угорського» мажоритарного округу, а тому погрожували подати скаргу до Європейського суду, що власне було спробою морального тиску на владу та намаганням виторгнути собі додаткові преференції.

Аналізуючи регіональний рівень представництва угорської національної меншини у виборчих органах України зазначимо, що на локальному рівні угорці проявляють більшу активність. У складі Закарпатської обласної ради, обраної в червні 1994 р., із 59 депутатів – 9 депутатів були угорцями, що становило 15 % депутатського корпусу. Із 347 депутатів районних рад – 49 угорців, що становило 14,2 % до загальної кількості. Із 4304 депутатів сільських, селищних і міських рад – було обрано 611 угорців, що становило 14,2 %. Зазначимо, що за переписом 1989 р., угорці становили лише 12,5 % населення області. Отже представництво угорської національної меншини у владних структурах значно зросло в порівнянні з 1990 р. [8].

За підсумками виборів у місцеві органи влади 1998 р., кількість угорців серед депутатів усіх рівнів рад Закарпатської області складала – у Берегівському районі – 75,6 %, у Виноградівському районі – 26,9 %. В обласній раді із 60 депутатів – 10% (6 були угорцями), а в райрадах 120 угорців із 320 членів. 49 із 130 голів рад населених пунктів Закарпатської області також було обрано угорців [11]. Таким чином ми можемо констатувати, що загалом представництво угорської меншини у 1998 р. було пропорційним їх чисельності в структурі населення Закарпатської області.

Стратегічним завданням угорської національної меншини у період з 1998 р. по 2002 р. стало отримання територіальної автономії. Депутата українського парламенту М. Ковач висунув ідею Притисянського району. Його ідея полягала у тому, щоб створити адміністративно-територіальну одиницю – район із населених пунктів у яких переважають представники угорської національності. Передбачалося, що сюди мали б увійти Берегівський район, частина Виноградівського, частина Мукачівського та південна частина Ужгородського району – робоча назва Притисянський район (оскільки розташовувався вздовж річки Тиса).

Таку ідею обстоювали не лише представники угорської меншини в Закарпатській області, але й офіційні представники Угорщини. В рамках роботи змішаної україно-угорської комісії 3-4 квітня 2001 р. угорська сторона запропонувала вписати у рішення комісії, що українська сторона зобов'язується, при проведенні адміністративної реформи, підтримати пропозицію Товариства угорської культури Закарпаття щодо створення Притисянського району. Щоправда українська сторона відмовилася від цієї вимоги.

Місцеві вибори 2002 р. угорська меншина проводила під мобілізуючи свій електорат з тим щоб отримати широке представництво у місцевих радах та лобювати створення Притисянського району. За підсумками виборів 2002 р. до Закарпатської обласної ради було обрано 9 депутатів угорської національності. До обласної, районних, міських рад області було обрано 134 (12,1 % від загальної кількості) угорців. Якщо порівняти ці цифри з результатами перепису населення України 2001 р., то можна побачити, що відсоток депутатів угорців дорівнює відсотку угорців у структурі населення Закарпатської області.

17 лютого 2005 р. було зареєстровано було зареєстровано першу угорську партію – Партію Угорців України. Згодом, 24 березня 2005 р. – Демократичну партію угорців України. Як ми вже зазначали політичні партії угорської меншини орієнтувалися на співпрацю з найбільш впливовими партіями Угорщини. Попри те, що формально вони мали в Україні загальнонаціональний статус, реально їх участь у виборчому процесі обмежувалася виключно Закарпатською областю.

Загалом регіональні вибори 2006 р. у Закарпатській області маля певні особливості. По-перше, угорська меншина вперше брала участь у виборах за пропорційною виборчою системою. По-друге, спостерігалася висока конкуренція за голоси між двома угорськими політичними силами. По-третє, угорці, які на виборах Президента України 2004 р. здебільшого підтримали В. Януковича, а тому не могли розраховувати на врахування своїх вимог українською владою. По-четверте, політичні партії угорської меншини намагалися налагодити стосунки з регіональним лідером В.Балогою й в обмін на свою лояльність отримати його підтримку.

За результатами виборів 2006 р. до Закарпатської обласної ради – Партія угорців України отримала 3,4% голосів (5 мандатів), Демократична партія угорців України отримала 3,12% голосів (4 мандати). Основну підтримку політичні партії угорської меншини отримали в Берегівському, Виноградівському, Ужгородському та Мукачівському районах, а також містах Берегово, Ужгород, Чоп [18, с. 2].

Загальний результат партій угорської національної меншини був таким – Партія угорців України отримала в області 49 депутатів райрад і 22 міськрад. Демократична партія угорців України відповідно – 36 депутатів райрад і 9 міськрад [20]. Представники обох партій очолили комітети обласної ради.

Налагодивши хороші контакти в В. Балогаю лідери політичних партій угорської меншини його діяльність, зокрема створення у Закарпатській обласній раді широкої коаліції, до якої увійшли й члени Партії регіонів, а також проголосували ініціативу за визнання національності «русин» у березні 2007 р. Натомість у липні 2008 р. було відкрито пам'ятний знак на Верещькому перевалі, присвячений переходу угорськими племенами Карпат.

Чергові вибори до місцевих рад у 2010 р. проходили за змішаною системою. Політичні партії угорської меншини також були представлені у них. До Закарпатської обласної ради пройшли: Партія угорців України – 3 мандати, Демократична партія угорців України – 4 мандати [7]. Крім того угорські політичні партії змогли пройти в районні ради – Берегівську, Ужгородську, Мукачівська, Виноградівську, Хустську. В останній вони були представлені мажоритарним кандидатом. Крім того, мали своє представництво в містах – Берегово, Ужгород, Мукачево та Чоп. Варто також наголосити на тому, що представники угорської меншини могли проходити в депутати і як члени інших політичних сил.

Прикметним є той факт, що лідери угорської меншини досить стримано поставилися до прийняття закону «Про основи державної мовної політики». Попри те, що в межах Закарпатської області угорці складають 12,5% населення, а в окремих районах їх кількість ще більше, угорці могли претендувати на надання угорській мові статусу регіональної мови та запровадження її роботи органів державної влади. Проте, враховуючи непопулярність серед населення Закарпатської області цього закону та слабе володіння угорською мовою неетнічних угорців, угорська громада не стала настоювати на наданні угорській мові статусу регіональної. Натомість, лідери угорської меншини наголосили на потребі збільшити викладання української мови для угорців адже погане знання української мови часто стає на перешкоді ефективній інтеграції угорців.

Місцеві вибори 2015 р. в Україні проходили на тлі військових дій на Сході України, а також скорочення депутатів місцевих рад. Враховуючи ці особливості угорська меншина вибудовувала свою виборчу кампанію. Зокрема, з лексику угорських політиків зникла вимога створення Притисянського району, оскільки наразі будь які спроби проголошення автономії чи просто особливого статусу дуже негативно сприймаються населенням України. Ряд гострих вимог, які угорська меншина висувала до української влади в публічному просторі тепер не актуалізуються. Звичайно наразі говорити про відмову угорців від територіальної автономії не можна. Скоріше всього вони спробують добитися її реалізації в ході адміністративної реформи в Україні, але принаймні лідери угорської меншини не ставлять гостро цю проблему.

Серйозне скорочення кількості депутатів місцевих рад та зростаюча конкуренція змусили угорські політичні партії шукати порозуміння. Тому на виборах до Закарпатської обласної ради – угорські партії створили спільний список – отримавши 8 мандатів. На виборах до районних рад обидві угорські політичні партії йшли самостійно. У Берегівській районній раді – Партія угорців України – 11 мандатів, Демократична партія угорців України – 7 мандатів. Таким чином угорські партії мають тут стабільну більшість. У Виноградівській районній раді – Партія угорців України – 7 мандатів, Демократична партія угорців України – 4. Несподіваними виявилися результати голосування в Ужгородську районну раду, де Партія угорців України отримала найбільшу кількість мандатів – 8., а також 4 мандати партія отримала у Мукачівській районній раді [12].

Попри невелику чисельність у Закарпатській обласній раді депутати від угорської меншини входять до більшості та отримали посаду першого заступника голови обласної ради. Крім того, вони очолили 3 комісії у обласній раді. Таким чином, отримавши серйозний вплив у обласній раді.

Підбиваючи підсумки зазначимо, що мажоритарна або змішана виборча систе-

ма сприяють кращому представництву національних меншин в парламенті. Зокрема тих, які є достатньо чисельними та проживають компактно. Великою проблемою залишається «нарізка» виборчих округів. За певних умов округи можуть бути сформовані таким чином, що національна меншина виявиться поділеною в різних округах і не зможе отримати своє представництво в парламенті. Пропорційна виборча система вимагає від національної меншини шукати співпраці з провідними політичними партіями. Угорська меншина у більшості випадків мала можливість свого представництва у Верховній Раді України. Лише в результаті виборів 2006 р. та 2007 р. угорська меншина не мала свого парламентарія, але це пояснюється недостатньою інтегрованою угорської меншини у політичну систему України, зокрема неспроможністю еліт налагодити співпрацю з політичними партіями.

Аналіз електоральних циклів у Закарпатській області свідчить, що угорська національна меншина має представництво у місцевих органах влади, яке пропорційне їхній частці у структурі населення Закарпатської області. При цьому ми можемо виділити Берегівський, Виноградівський, Мукачівський, Ужгородський райони, місця компактного проживання угорців, де їх підтримка є достатньо високою. В інших районах Закарпатської області чисельність угорців невисока, а отже вони не мають підтримки. Загалом констатуємо, що Партія угорців України та Демократична партія угорців України мають високий індекс націоналізації – фактично їх діяльність спрямована виключно на представників угорської національної меншини.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ:

1. Бабинець І. Суспільно-політичний та культурний розвиток угорської національної меншини Закарпаття (1991-2004 рр.) / І. Бабинець, Ю. Остапеч // Наукові записки інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України. – 2006. – Вип 30, Кн. 1. – С. 56-68
2. Вибори до Верховної Ради України 2012 р. Закарпатська область. Одномандатні округи [Електронний ресурс] / Центральна виборча комісія України. – Режим доступу: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP023?PT001F01=900&PID100=21 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
3. Вибори до Верховної Ради України 2012 р. Депутати, обрані у загальнодержавному виборчому окрузі. Партія регіонів [Електронний ресурс] / Центральна виборча комісія України. – Режим доступу: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP602?PT001F01=900&pf7171=50&pf7331=0 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
4. Всеукраїнський перепис населення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/zakarpatia/> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
5. Новакова В. Дослідження проблем ромського населення (за результатами моніторингу в Автономній Республіці Крим, Одеській та Закарпатській областях) [Електронний ресурс] / Валентина Новакова. – Режим доступу: www.chirikli.com.ua/index.../27_0843b01f6b95db77994b59ea874f732. (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
6. Зан М. Угорський автономістський рух [Електронний ресурс] / М. Зан. – Режим доступу: www.zakarpatia.com/?p=404 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
7. Закарпатська обласна рада VI скликання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakarpat-rada.gov.ua/oblasna-rada/deputaty/deputaty-vi/> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
8. Закарпаття 1919-2009 років: історія, політика, культура / україномовний варіант українсько-угорського видання / [Під ред. М. Вереша, Ч. Фединець]. – Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2010. – 720 с.
9. Закон про засади державної мовної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.
10. Лойко Л. І. Громадські організації етнічних меншин України: природа, легітимність, діяльність: Монографія / Л. І. Лойко. – К.: ПЦ «Фоліант», 2005. – 634 с.
11. Макар Н. Задоволення культурних запитів національних меншин Закарпаття: концепція, практика, тенденції [Електронний ресурс] / Наталія Макар. – Режим доступу: www.history.univ.kiev.ua/ethnology/journal/ethnic_history_8/8_23.pdf (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

12. Місцеві вибори 2015 р. Кандидати яких обрано депутатами рад [Електронний ресурс] / Центральна виборча комісія України. – Режим доступу: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP602?PT001F01=910&pf7171=202&pf7331=0 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

13. Остапеч Ю. Закарпаття через призму політичних виборів : монографія / Ю.Остапеч, М.Токар; НДІ політ. регіоналістики, ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т». – Ужгород : Карпати, 2009. – 408 с.

14. Остапеч Ю. О. Участь осередків політичних партій у місцевих виборах 2006 року в Закарпатській області / Ю.О.Остапеч // Вісн. Держ. акад. керів. кадрів культури і мистец. – 2006. – № 3. – С. 108-114.

15. Піпаш В. Феномен регіонального сепаратизму / Володимир Піпаш. – Ужгород: «Карпатська вежа», 2009. – 36 с.

16. Позачергові вибори народних депутатів України 30 вересня 2007 року [Електронний ресурс] / Центральна виборча комісія України. – Режим доступу : www.cvk.gov.ua/pls/vnd2007/w6p001.html (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

17. Позачергові вибори народних депутатів України 2014 р. Депутати, обрані у загальнодержавному виборчому окрузі. Партія «Блок Петра Порошенка» [Електронний ресурс] / Центральна виборча комісія України. – Режим доступу : www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP602?PT001F01=910&pf7171=202&pf7331=0 (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

18. Протокол територіальної виборчої комісії про підсумки голосування та результати виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі з виборів депутатів Закарпатської обласної ради // Новини Закарпаття. – 2006. – 6 квітня. – С. 2.

19. Шипка Н. П. Угорська національна меншина у державотворчому процесі України за роки незалежності (1991-2006) [Електронний ресурс] / Н. П. Шипка. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2007/69-56-28.pdf> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

20. Шипка Н. П. Угорська національна меншина у виборчих процесах незалежної України [Електронний ресурс] / Н. П. Шипка. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2008/79-66-9.pdf> (дата звернення 20.06.2015) – Назва з екрана.

REFERENCES:

1. Babynets I., Ostapets Yu. Suspilno-politychnyi ta kulturnyi rozvytok uhorskoї natsionalnoї menshyny Zakarpattia (1991-2004 rr.) // Naukovi zapysky instytutu politychnykh i etnonatsionalnykh doslidzhen NAN Ukrainy. – 2006. – Вуп 30, Кн. 1. – S. 56-68

2. Vybery do Verkhovnoi Rady Ukrainy 2012 r. Zakarpatska oblast. Odnomandatni okruhy [Electronic resource] / Tsentralna vyborcha komisiia Ukrainy. – Access mode: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP023?PT001F01=900&PID100=21 (Accessed 20 July 2015).

3. Vybery do Verkhovnoi Rady Ukrainy 2012 r. Deputyaty, obrani u zahalnodержavnomu vyborchomu okрузі. Partiiia rehioniv [Electronic resource] / Tsentralna vyborcha komisiia Ukrainy. – Access mode: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2012/WP602?PT001F01=900&pf7171=50&pf7331=0 (Accessed 20 July 2015).

4. Vseukrainskyi perepys naseleння [Electronic resource]. – Access mode : <http://2001.ukrcensus.gov.ua/results/general/nationality/zakarpattia/> (Accessed 20 July 2015).

5. Novakova V. Doslidzhennia problem romskoho naseleння (za rezultatamy monitorynhu v Avtonomnii Respublitsi Krym, Odeskii ta Zakarpatskii oblastiakh) [Electronic resource]. – Access mode : www.chirikli.com.ua/index.../27_0843b01f6b95db77994b59ea874f732. (Accessed 20 July 2015).

6. Zan M. Uhorskyi avtonomistskyi rukh [Electronic resource]. – Access mode : www.zakarpattia.com/?p=404 (Accessed 20 July 2015).

7. Zakarpatska oblasna rada VI sklykannia [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakarpat-rada.gov.ua/oblasna-rada/deputyaty/deputyaty-vi/> (Accessed 20 July 2015).

8. Zakarpattia 1919-2009 rokiv: istoriia, polityka, kultura / ukrainomovnyi variant ukrainsko-uhorskoho vydannia. – Uzhhorod: Polihrafsentr «Lira», 2010. – 720 s.

9. Zakon pro zasady derzhavnoi movnoi polityky [Electronic resource]. – Access mode : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5029-17> (Accessed 20 July 2015).

10. Loiko L. I. Hromadski orhanizatsii etnichnykh menshyn Ukrainy: pryroda, lehitymnist, diialnist: Monohrafiia. – K.: PTs «Foliant», 2005. – 634 s.

11. Makar N. Zadovolennia kulturnykh zapytiv natsionalnykh menshyn Zakarpattia: kontsepsiia, praktyka, tendentsii [Electronic resource]. – Access mode : www.history.univ.kiev.ua/ethnology/journal/ethnic_history_8/8_23.pdf (Accessed 20 July 2015).

12. Mistsevi vybery 2015 r. Kandydaty yakykh obrano deputatamy rad [Electronic resource] /

Tsentralna vyborcha komisiiia Ukrainy. – Access mode: www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP602?PT001F01=910&pf7171=202&pf7331=0 (Accessed 20 July 2015).

13. Ostapets Yu. Tokar M. Zakarpattia cherez pryzmu politychnykh vyboriv : monohrafiia. – Uzhhorod : Karpaty, 2009. – 408 с.

14. Ostapets Yu. O. Uchast osередkiv politychnykh partii u mistsevykh vyborakh 2006 roku v Zakarpatskii oblasti // Visn. Derzh. akad. keriv. kadriv kultury i mystets. – 2006. – № 3. – S. 108-114.

15. Pipash V. Fenomen rehionalnoho separatyizmu. – Uzhhorod: «Karpatska vezha», 2009. – 36 s.

16. Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ Ukrainy 30 veresnia 2007 roku [Electronic resource] / Tsentralna vyborcha komisiiia Ukrainy. – Access mode : www.cvk.gov.ua/pls/vnd2007/w6p001.html (Accessed 20 July 2015).

17. Pozacherhovi vybory narodnykh deputativ Ukrainy 2014 r. Deputaty, obrani u zahalnodержавnomu vyborchomu okruzi. Partiiia «Blok Petra Poroshenka» [Electronic resource] / Tsentralna vyborcha komisiiia Ukrainy. – Rezhym dostup : www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/WP602?PT001F01=910&pf7171=202&pf7331=0 (Accessed 20 July 2015).

18. Protokol terytorialnoi vyborchoi komisii pro pidsumky holosuvannia ta rezultaty vyboriv deputativ u bahatomandatnomu vyborchomu okruzi z vyboriv deputativ Zakarpatskoi oblasnoi rady // Novyny Zakarpattia. – 2006. – 6 kvitnia. – S. 2.

19. Shypka N. P. Uhorska natsionalna menshyna u derzhavotvorchomu protsesi Ukrainy za roky nezalezhnosti (1991-2006) [Electronic resource]. – Access mode : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2007/69-56-28.pdf> (Accessed 20 July 2015).

20. Shypka N. P. Uhorska natsionalna menshyna u vyborchykh protsesakh nezalezhnoi Ukrainy [Electronic resource]. – Access mode : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2008/79-66-9.pdf> (Accessed 20 July 2015).

Стряпко И., кандидат исторических наук, доцент, доцент кафедры политологии и государственного управления Ужгородского национального университета (Ужгород, Украина), E-mail: tomej@ukr.net

Представительство венгерского национального меньшинства в органах выборной власти Украины.

Аннотация. В статье исследуется проблема представительства венгерского меньшинства в представительных органах власти Украины. Автор анализирует численность венгерского национального меньшинства и специфику ее расселения. Рассматриваются два уровня представительства венгров в органах власти в Украине - парламентское представительство и представительство в местных советах. Исследуются факторы, которые влияли на репрезентацию венгерского меньшинства в парламенте. На местном уровне анализируется представительство венгерского меньшинства в областной, районных и городских советах закарпатской области.

Ключевые слова: Венгерское меньшинство, меньшинства в Украине, политическое представительство меньшинств.

Striapko I., PhD in historical sciences, docent, assistant professor at the Department of Political Science and Public Administration Uzhgorod National University (Uzhgorod, Ukraine), E-mail: tomej@ukr.net

The representation of Hungarian National Minority in the authorities of Ukraine.

Abstract. The article analyzes the problem of the Hungarian minority representation in representative bodies of Ukraine. The author analyzes two levels - parliamentary representation and representation in local councils.

Key words: Hungarian minority, minorities in Ukraine, the political representation of minorities.